

POSTANOWIENIE

Dnia 20 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska (przewodniczący)

SSN Marcin Krajewski

SSN Joanna Misztal-Konecka (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku M. Z.
przy uczestnictwie K. N.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 grudnia 2019 r.,
zażalenia uczestniczki postępowania
na rozstrzygnięcie o częściowym odrzuceniu apelacji
zawarte w punkcie I postanowienia Sądu Okręgowego w T.
z dnia 10 września 2019 r., sygn. akt VIII Ca (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

1. W punkcie I postanowienia z 10 września 2019 r. Sąd Okręgowy w T., w sprawie z wniosku M. Z. z udziałem K. N. o podział majątku wspólnego, na skutek apelacji uczestniczki postępowania od postanowienia Sądu Rejonowego w T. z 22 marca 2019 r., odrzucił apelację w części dotyczącej rozliczenia nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny.

Sąd Okręgowy wskazał, że apelacja uczestniczki postępowania była niedopuszczalna w części dotyczącej nakładów z jej majątku osobistego na majątek wspólny. Sąd Rejonowy, rozstrzygając o tych nakładach, orzekł

o uwzględnieniu wniosku uczestniczki postępowania w części, natomiast nie oddalił wniosku o rozliczenie nakładów w pozostałej części. Uczestniczka wniosła o rozliczenie nakładu poczynionego z jej majątku osobistego w postaci spadku po rodzicach w kwocie 47 000 zł na majątek wspólny i zasądzenie tytułem rozliczenia nakładu kwoty 47 000 zł. Sąd pierwszej instancji zasądził połowę wartości nakładu, to jest kwotę 23 500 zł, nie oddalając jednak wniosku w pozostałej części. Brak rozstrzygnięcia w postanowieniu Sądu Rejonowego o częściowym oddaleniu wniosku w przedmiocie rozliczenia nakładów oznacza, że nie ma substratu zaskarżenia, co czyni apelację uczestniczki postępowania w tym zakresie niedopuszczalną i z tego powodu podlegającą odrzuceniu z mocy art. 370 k.p.c. w związku z art. 373 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c.

2. Uczestniczka K. N. wniosła zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w T. z 10 września 2019 r. o częściowym odrzuceniu apelacji. Zarzuciła naruszenie art. 567 § 1 k.p.c. w zw. z art. 373 k.p.c. w zw. z art. 45 § 1 k.r.o.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. W rozpoznawanej sprawie występuje problem dopuszczalności zaskarżenia apelacją nieistniejącego w postanowieniu o podziale majątku wspólnego byłych małżonków rozstrzygnięcia o zgłoszonym żądaniu rozliczenia nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego prezentowany był pogląd, że brak rozstrzygnięcia we wskazanym zakresie nie stanowi przeszkody do wniesienia apelacji, a w szczególności nie istnieje konieczność złożenia wniosku o uzupełnienie orzeczenia. W orzeczeniach działowych sąd zamieszcza w sentencji tylko rozstrzygnięcia pozytywne, natomiast rozstrzygnięcia negatywne zawarte są w nich w sposób dorozumiany. Za takim rozwiązaniem przemawiać ma to, że sprawy działowe rozpoznawane są w postępowaniu nieprocesowym, w którym regulacje procesowe stosuje się odpowiednio, a nie wprost (tak postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2005 r., III CK 28/05, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 28 lutego 2013 r., III CZ 4/13, niepubl.).

W innych orzeczeniach wyrażono jednakże pogląd przeciwny i wskazywano, iż jeżeli sąd nie zamieścił w orzeczeniu merytorycznym kończącym postępowanie w sprawie rozstrzygnięcia negatywnego, strona powinna złożyć wniosek o uzupełnienie tego orzeczenia nie zaś apelację, która w istocie skierowana byłaby do nieistniejącego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 maja 2004 r., IV CK 324/03, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2011 r., I CSK 138/11, OSNC 2012/7-8/89).

4. W sprawach o podział majątku wspólnego byłych małżonków regulacje zawarte w art. 45 § 1 k.r.o. w zw. z art. 684 i art. 567 § 2 k.p.c. uzasadniają przyjęcie poglądu o dopuszczalności zaskarżenia apelacją wyłącznie istniejącego rozstrzygnięcia co do zgłoszonych tzw. roszczeń dodatkowych. Zgodnie z art. 684 k.p.c., który ma odpowiednie zastosowanie w sprawie o podział majątku wspólnego (art. 567 § 2 k.p.c.), skład i wartość spadku ulegającego podziałowi ustala sąd. Sąd jest zatem zobligowany do ustalenia składu i wartości majątku wspólnego podlegającego podziałowi, a to oznacza, że - bez względu na aktywność uczestników postępowania - musi ustalić wartość nakładów poczynionych z tego majątku na majątek osobisty. Takim obowiązkiem sąd nie jest obciążony w przypadku zgłoszenia żądania zwrotu wydatków i nakładów, które zostały poczynione z majątku osobistego na majątek wspólny. Regulacje przyjęte w art. 684 i 567 § 2 k.p.c. nie są bez znaczenia dla wykładni art. 45 § 1 k.r.o. i art. 567 § 1 k.p.c. w odniesieniu do kwestii, czy sąd powinien w sentencji postanowienia podziałowego orzec o nakładach z majątku osobistego na majątek wspólny. Stanowisko to zostało wprost wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z 21 lutego 2008 r. (III CZP 148/07, OSNC 2009/2/23).

Zgodnie z art. 45 § 1 k.r.o. każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty. Przepis ten ponadto przyznaje małżonkowi uprawnienie do zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. Natomiast art. 567 § 2 k.p.c. stanowi, że sąd rozstrzyga o tym, jakie wydatki, nakłady i inne świadczenia z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego lub odwrotnie podlegają zwrotowi. Z regulacji powyższych wynika, że wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na majątek osobisty sąd uwzględnia bez

osobnego żądania uczestników postępowania, natomiast o zwrocie wydatków i nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny sąd orzeka wyłącznie na wniosek, gdyż roszczenia te nie wchodzą w skład majątku wspólnego małżonków (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 października 1997 r., II CKN 395/97, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 14 lutego 2018 r., I CSK 215/17, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 13 września 2019 r., IV CZ 33/19, niepubl.).

5. W niniejszej sprawie uczestniczka zgłosiła w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji żądanie rozstrzygnięcia w przedmiocie nakładów z jej majątku osobistego na majątek wspólny. Sąd miał więc obowiązek orzec o tym zgłoszonym roszczeniu. Uchybienie Sądu polegające na (częściowym) nierozstrzygnięciu o nim w sentencji postanowienia podlegało weryfikacji przez złożenie wniosku o uzupełnienie postanowienia, nie zaś przez wniesienie apelacji. Jednym z warunków dopuszczalności środka zaskarżenia jest istnienie orzeczenia podlegającego zaskarżeniu. Brak rozstrzygnięcia w omawianym zakresie oznacza, że nie istnieje orzeczenie (substrat zaskarżenia). Sąd Okręgowy trafnie zatem odrzucił apelację jako niedopuszczalną.

Z przytoczonych względów zażalenie podlegało oddaleniu, jako nieuzasadnione (art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 k.p.c.).

jw